

Qualifications & Assessment Cymwysterau ac Aseu

WJEC, 245 Western Avenue, Cardiff CF5 2YX
029 2026 5000 exams@wjec.co.uk www.wjec.co.uk

CBAC, 245 Rhodfa'r Gorllewin, Caerdydd CF5 2YX
029 2026 5000 arholiadau@cbac.co.uk www.cbac.co.uk

☎ Direct / Uniongyrchol

Cylchlythyr Rhif 114

Our reference / Ein cyfeirnod

SH/LG/Circ.No.114

Cysylltwch â / Contact

Date / Dyddiad

Gorffennaf 2022

Annwyl Gydweithiwr

4973QC Lefel 3 Tystysgrif mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau

4973QD Lefel 3 Diploma mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau

4973NA/B Trefniadau ar gyfer aseu Uned 2: Ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad unigolion drwy gydol rhychwant oes a sut mae hyn yn effeithio ar ganlyniadau ac anghenion gofal a chymorth yn 2022/23

Mae'r ddogfen atodedig yn rhannu manylion am gynnwys sydd wedi'i dynnu o Uned 2 ar gyfer yr aseu ym mis Ionawr a Mehefin 2023. Dylai canolfannau ei defnyddio i lywio eu cynlluniau addysgu a dysgu ar gyfer blwyddyn academiaidd 2022/23. Bydd fersiwn 'glân' o'r ddogfen hon heb y ffwythiant 'marcio newidiadau' hefyd ar gael i'w lwytho i lawr o dudalen y cymhwyster ar wefan dysgu iechyd a gofal Cymru (www.healthandcarelearning.wales).

Pam tynnu cynnwys o Uned 2?

Tynnwyd cynnwys o Uned 2 yn rhan o ddatblygiad parhaus y Diploma Estynedig newydd ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau. Bydd y cynnwys a dynnwyd yn cael ei ddefnyddio yn rhan o ddatblygiad yr unedau Diploma Estynedig a fydd yn cael eu dyfarnu am y tro cyntaf yn 2024.

Sut bydd hyn yn effeithio ar yr Oriau Dysgu dan Arweiniad ar gyfer y cymhwyster?

Yr Oriau Dysgu dan Arweiniad (ODA) a neilltuwyd ar gyfer Lefel 3 Tystysgrif mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Egwyddorion a Chyd-destunau yw 360 awr. Argymhelliad yn unig yw'r dysgu dan arweiniad fesul uned a ddarperir yn y fanyleb, i gefnogi'r gwaith o gyflwyno.

O ystyried y cynnwys a dynnwyd o Uned 2, gall canolfannau ddewis ailosod nifer yr oriau dysgu dan arweiniad y byddan nhw'n eu neilltuo i gyflwyno'r uned hon. Er enghraifft, gall canolfannau benderfynu lleihau nifer yr oriau dysgu dan arweiniad o 180 i 120 gan rannu'r oriau sy'n weddill ar draws Unedau 1 a 3.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â chynnwys y cylchlythyr hwn, peidiwch ag oedi cyn cysylltu â HSCandCC@wjec.co.uk.

Yn gywir,

ELAINE CARLILE

Cyfarwyddwr Cymwysterau a Gwasanaeth Aseu

Uned 2: Tystysgrif a Diploma

(I'w hasesu yn Ionawr a Mehefin 2023)

Teitl yr uned:	Ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad unigolion ar bob cam o'r rychwant oes a sut mae hyn yn effeithio ar ganlyniadau ac anghenion gofal a chymorth.
ODA:	180
Meysydd cynnwys:	<p>2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob rhan o'r rychwant oes.</p> <p>2.2 Modelau sy'n gysylltiedig â ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar bob rhan o'r rychwant oes.</p> <p>2.3 Darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol ar gyfer unigolion yng Nghymru er mwyn cefnogi twf a datblygiad.</p> <p>2.4 Cymharu'r ffordd y mae unigolion a'r wlad yn monitro iechyd a llesiant.</p> <p>2.5 Dulliau o hybu ac amddiffyn iechyd, llesiant a gwydnwch.</p> <p><u>Sylwer: Dim ond dulliau o hybu ac amddiffyn gwydnwch fydd yn cael eu hasesu yn Ionawr a Mehefin 2023</u></p>
Trosolwg o'r uned:	Yn yr uned hon, bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad unigolion ar bob rhan o'r rychwant oes a'r effeithiau y gall hyn eu cael ar eu canlyniadau llesiant personol a'u hanghenion gofal a chymorth.
Asesu:	<p>Asesir yr uned hon yn allanol drwy arholiad ysgrifenedig neu ar sgrin sy'n cyfrannu 50% at radd gyffredinol y cymhwyster ar gyfer y dystysgrif a 25% at radd gyffredinol y cymhwyster ar gyfer y diploma.</p> <p>Gellir asesu'r holl gynnwys drwy unrhyw un o'r tri amcan asesu.</p>
Meithrin sgiliau:	<p>Rhagwelir y bydd astudio'r uned hon yn creu cyfleoedd ar gyfer datblygu sgiliau.</p> <p>Nodir enghreifftiau o gyfleoedd o'r fath isod:</p> <ul style="list-style-type: none">• cyfathrebu a llythrennedd: wrth baratoi ar gyfer asesiad• cymhwysedd digidol: drwy ymchwil unigol ar-lein i gysyniadau allweddol yr uned• cynllunio a threfnu: wrth baratoi ar gyfer asesiad• meddwl yn feirniadol a datrys problemau: wrth gysylltu modelau a damcaniaethau mewn perthynas â thwf a datblygiad dynol• effeithiolrwydd personol: wrth baratoi ar gyfer asesiad.

Uned 2: Ffactorau sy'n effeithio ar unigolion ar bob cam o'r rhychwant oes a sut mae hyn yn effeithio ar ganlyniadau ac anghenion gofal a chymorth.

Cynnwys	Ymhelaethu
<p>2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob rhan o'r rhychwant oes.</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod am a deall y ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob rhan o'r rhychwant oes.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <p>Mae camau bywyd yn y rhychwant oes yn cael eu eu diffinio fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Babandod: 0-2 oed • Plentyndod: 3-12 oed • Llencyndod: 13-19 oed • Oedolaeth: 20-64 oed • Oedolaeth ddiweddarach: 65+ oed. <p>Ffactorau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod: digwyddiadau trawmatig y gall plant eu hwynebu wrth dyfu ond sy'n cael eu dwyn i gof drwy gydol eu hoes fel oedolyn. Gallant wella'r siawns y bydd unigolion yn datblygu clefydau ac yn mabwysiadu ymddygiadau sy'n niweidiol i iechyd • ymddygiad heriol: anhwylder diffyg canolbwytio a gorfywiogrwydd (ADHD), syndrom Tourette, anhwylderau ar y sbectrwm awtistig • ffactorau economaidd; statws economaidd, amgylchedd y cartref • profiadau addysgol: cefnogaeth ac arweiniad drwy addysg, lefel addysg • dewisiadau ffordd o fyw: defnydd o dechnoleg, ysmygu, camdefnyddio sylweddau, ymwneud â throsedd, dylanwadu ar eraill e.e. modelau rôl • digwyddiadau bywyd: rhagweladwy ac anrhagweladwy; profiadau cadarnhaol a negyddol • iechyd meddwl: afiechyd meddwl, anhwylderau bwyta, iselder, gorbryder • ffactorau corfforol: gweithgaredd corfforol, iechyd corfforol, maeth a hydradu, cyflyrau sy'n gyffredin yng Nghymru, damweiniau, anabledau corfforol, cyflyrau tymor hir a chyflyrau sy'n cyfyngu ar fywyd • ffactorau cymdeithasol: strwythur teuluol, diwylliant, crefydd, rhwydweithiau cymdeithasol a chefnogaeth. <p>Effaith tymor hir ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob rhan o'r rhychwant oes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gorbryder • ymlyniad • ehangu profiadau • iselder • mwy abl a thalentog – rhagori ar gerrig milltir • peidio â chyflawni'r cerrig milltir disgwylidig • stigma • trawsnewid • trawma. <p>Mynd i'r afael ag effaith tymor hir ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad dynol ar bob rhan o'r rhychwant oes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modelau, hyfforddiant sgiliau cymdeithasol a gweithgareddau sy'n gallu helpu unigolion i sicrhau gwell annibyniaeth, gwydnwch neu adsefydlu (dysgu cymdeithasol) • sicrwydd, anogaeth, dilysiad a chysylltiadau ag ymlyniadau a datblygiadau • hunanhyder, hunandibyniaeth, hunan-barch, hunangysyniad a meithrin gwydnwch, darparu cryfder a chapasiti er mwyn diwallu eu hanghenion eu hunain neu geisio cefnogaeth o adnoddau cymunedol a syniadau person-ganolog.

<p>2.2 Modelau sy'n gysylltiedig â ffactorau sy'n effeithio ar dwf a datblygiad ar bob rhan o'r rhychwant oes.</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod am a deall y cysyniadau sylfaenol sy'n gysylltiedig â damcaniaethau sefydledig a meini prawf presennol a'r ffordd maent yn gysylltiedig â'i gilydd.</p> <p>Modelau a Damcaniaethau, yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Damcaniaeth Ymddygiadol: Pavlov, Skinner, Watson • Damcaniaeth Fiolegol: Gesell • Damcaniaeth Wybyddol a Damcaniaethau Datblygu eraill: Aaron Beck, Piaget, Vygotsky, Erikson • Damcaniaeth Ecolegol: Bronfenbrenner • Damcaniaethau Datblygu Dynol: Damcaniaeth Ymlyniad Bowlby, Damcaniaeth Ymddieithrio Heneiddio Cumming a Henry, Natur/Magwraeth • Damcaniaeth Dyneiddiol: Maslow, Rogers • Damcaniaeth Seicogymdeithasol: Erikson • Damcaniaeth Dysgu Cymdeithasol: Bandura, Vygotsky.
<p>2.3 Darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol ar gyfer unigolion yng Nghymru er mwyn cefnogi twf a datblygiad.</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod am a deall y ddarpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol ar gyfer unigolion yng Nghymru er mwyn cefnogi twf a datblygiad ar bob rhan o'r rhychwant oes, a gallu cymhwysu'r wybodaeth hon at senarios/sefyllfaoedd gwahanol.</p> <p>Cefnogaeth i unigolion yn cynnwys:</p> <p>gwasanaethau ymyrryd ac atal cynnar: clinigau llesiant a phobl iach; canolfannau teuluol integredig grwpiau hunangymorth neu grwpiau cefnogi gwasanaethau a ddarperir fel mater o drefn a rhai na ddarperir fel mater o drefn: gofal yn y cartref, gwasanaethau preswyl neu ddydd, deietegwyr, triniaethau ffisiotherapi neu therapi galwedigaethol, gwiriadau iechyd darpariaeth statudol, breifat a thrydydd sector.</p> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall disgwyliadau a dyheadau unrhyw ddeddfwriaeth newydd wrth ystyried:</p> <p>Ffyrdd o asesu anghenion unigolyn yn cynnwys: canolbwyntio asesiadau ar anghenion unigolyn a sut mae'r rhain yn effeithio ar eu canlyniadau llesiant personol defnyddio dulliau seiliedig ar gryfderau ac annog unigolion i feithrin gwydnwch defnyddio cynlluniau personol i helpu unigolion i gyflawni eu canlyniadau llesiant personol sichau bod llais gan unigolion a bod y llais hwnnw'n cael ei glywed, a'u bod yn cael dewis a rheolaeth dros y gwasanaethau gofal a chymorth a allai fod eu hangen arnynt cynnal asesiadau sy'n symlach ac yn gymesur cynnal hawliau cyfartal er mwyn asesu gofalwyr ar gyfer cefnogaeth cadw unigolion yn ddiogel rhag cael eu cam-drin a'u hesgeuluse</p> <p>Ffyrdd o ddarparu gwasanaethau gofal a chymorth yn cynnwys: hyrwyddo gwasanaethau fel gofal yn y cartref neu ailalluogi fel bod pobl yn derbyn cefnogaeth i aros yn eu cartref cyn hired â phosibl gan oedi'r defnydd o wasanaethau wedi'u rheoli darparu gwybodaeth a chynghor i unigolion, gofalwyr a'u teuluoedd ynghylch canlyniadau, ymyrraeth gynnar, cefnogaeth gymunedol, cymhwysra a'r defnydd o wasanaethau gofal a chymorth hyrwyddo amrywiaeth o gymorth sydd ar gael yn y gymuned ar sail cefnogaeth a gwasanaethau ystyried gweithgareddau ystyrlon, grwpiau cefnogi a modelau iechyd cyflenwol y gallent gyfrannu'n ogystal at helpu unigolyn i gyflawni ei ganlyniadau llesiant personol</p>

	<p>annog y defnydd o gymhorthion ac addasiadau i gefnogi'r unigolyn ar gyfer byw o ddydd i ddydd.</p> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall mai rôl Iechyd Cyhoeddus Cymru yw amddiffyn a gwella iechyd a llesiant a lleihau anghydraddoldebau iechyd ar gyfer unigolion yng Nghymru.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ymgyrchoedd a chefnogi unigolion e.e. Newid am Oes, Amser i Newid Cymru hybu iechyd a gwasanaethau atal imiwneiddio a brechlynnau Is-adran Sgrinio: rhaglenni sgrinio cenedlaethol yng Nghymru a Sgrinio Cyn-Geni Cymru. <p>Mae'r ymgyrchoedd a restrir uchod yn sensitif o ran amser. Ceir rhestr o ymgyrchoedd yn: Error! Hyperlink reference not valid.</p>
<p>2.4 Cymharu'r ffordd y mae unigolion a'r wlad yn monitro iechyd a llesiant.</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae unigolion yn monitro eu hiechyd a'u llesiant eu hunain.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> cymryd mesuriadau corfforol: taldra, pwysau, pwysedd gwaed, tymheredd, anterth llif profi sbesimenau: lefelau siwgr yn y gwaed, wrin mynd i apwyntiadau sgrinio: profion ceg y groth, mamogramau, archwiliadau deintyddol ac optegol defnyddio monitorau a dyfeisiau iechyd personol: synwryddion gwisgadwy, apiau symudol er mwyn monitro ffitrwydd a dangosyddion iechyd defnyddio technoleg ffonau symudol: apiau fel ffordd o wella'r gallu i hunanreoli llesiant emosiynol. <p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae'r wlad yn monitro iechyd a llesiant.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <p>Fframweithiau: Fframweithiau canlyniadau llesiant i unigolion y mae angen gofal a chymorth arnynt</p> <p>Monitro ac adrodd: Data goruchwyllo iechyd, dadansoddi data, gwasanaethau microbioleg, y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Llywodraeth Cymru: Llesiant Cymru, Mesur Iechyd a Llesiant ar gyfer plant, Strategaethau yn deillio o fonitro: GIG 1000 o Fywydau a Mwy, Llywodraeth Cymru 'Law yn Llaw at Iechyd Meddwl'— Strategaeth ar gyfer Iechyd Meddwl a Llesiant yng Nghymru.</p> <p>Mae'r strategaethau a restrir uchod yn sensitif o ran amser. Mae rhestr o'r strategaethau diweddaraf ar gael yn: Error! Hyperlink reference not valid.</p>

<p>2.5 Dulliau o hybu ac amddiffyn iechyd, llesiant a gwydnwch.</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod am a deall dulliau o hybu ac amddiffyn iechyd, llesiant a gwydnwch.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <p>Dulliau o hybu ac amddiffyn iechyd a llesiant:</p>
--	---

- dulliau gwahanol o hybu iechyd: e.e. 5 dull (meddygol, newid ymddygiadol, addysgol, cleient-ganolog a newid cymdeithasol), y cyfryngau torfol, apiau, y cyfryngau cymdeithasol, gwefannau, gweithwyr iechyd a gofal cymdeithasol proffesiynol, grwpiau cefnogi, timau cyffuriau ac alcohol cymunedol (CADT)
- mentrau fel Pum Ffordd at Les, (National Economics Foundation NEF): Cysylltu, Bod yn weithgar, Bod yn sylwgar, Dal at i ddysgu a Rhoi
- trefniadau gweithio amlasiantaethol ac amlddisgyblaethol drwy'r sector iechyd a gofal cymdeithasol cyfan a'r trydydd sector
- galluogi unigolion i gymryd cyfrifoldeb am eu hiechyd a'u llesiant eu hunain: e.e. Gofal Iechyd Darbodus, Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
- gofal iechyd a gofal cymdeithasol lleol di-dor sy'n hybu arfer da
- defnyddio dangosyddion a data i lywio'r dull

Dulliau o hybu ac amddiffyn gwydnwch:

- annog unigolion i gymryd rhan mewn gweithgareddau therapiwtig a gweithgareddau hamdden yn y gymuned leol a chynyddu rhwydweithiau cymdeithasol e.e. celfyddydau cymunedol a gweithgareddau creadigol
- ymgysylltu ag unigolion er mwyn iddyn nhw fod yn gyfrifol am eu hiechyd a'u llesiant corfforol drwy wneud newidiadau ffordd o fyw
- hybu dull cadarnhaol, sy'n datrys problemau a safbwynt optimistaidd
- hybu amgylcheddau cadarnhaol sy'n flaengar ac yn hybu cryfderau ac amrywiaeth
- modelau cymdeithasol a modelau goroeswyr e.e. model Goroeswr Peter Beresford.

Mae'r strategaethau a restrir uchod yn sensitif o ran amser. Mae rhestr o strategaethau ar gael yn: [Error! Hyperlink reference not valid.](#)